

Zorgmijding vanwege kosten

Cijfers onder de algemene volwassen bevolking
en onder volwassenen en jongvolwassenen
met een chronische aandoening

Merel Willard, Marloes Meijer, Anne Brabers,
Juliane Menting, Femke van Schelven
April 2026

NIVEL

Kennis voor betere zorg

Zorgmijding vanwege de kosten

Wat is zorgmijding vanwege de kosten?

Soms zien mensen af **van zorg die zij nodig** hebben vanwege de kosten, zoals het eigen risico, een eigen bijdrage of kosten voor onverzekerde zorg.

Dit kan negatieve gevolgen hebben, zoals **verergering van klachten** of **hogere kosten** op een later moment^{1,2}.

Nivel monitoring

Sinds 2016 monitort het Nivel zorgmijding vanwege kosten onder de **algemene volwassen bevolking**. Daaruit blijkt dat onder andere jongere leeftijdsgroepen (18-39 jaar), vaker zorg mijden vanwege de kosten³. Het Nivel heeft dit nu ook gemeten onder mensen met een **chronische aandoening**, waaronder specifiek **jongvolwassenen met een chronische aandoening**.

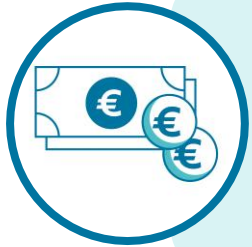
Deze rapportage

In deze rapportage vergelijken we met cijfers uit drie Nivel panels de zorgmijding vanwege kosten onder de **algemene volwassen bevolking**, en onder **volwassenen en jongvolwassenen met een chronische aandoening**.

1. Patiëntenfederatie Nederland. **Stapeling zorgkosten**. Utrecht: Patiëntenfederatie Nederland; 2023.
2. Meijer, M., Brabers, A., Jong, J. de. **Zorgmijding vanwege financiële redenen**. Utrecht: Nivel. 2023.
3. Huijgen, S., Meijer, M., Jong, J. de., Brabers, A. **Kennisvraag: kenmerken van mensen die afzien van zorg om financiële redenen**. Utrecht: Nivel. 2024.

Belangrijkste bevindingen

Onder **jongvolwassenen** met een chronische aandoening ligt het percentage dat zorg mijdt vanwege de kosten **hoger** dan onder volwassenen, zowel met als zonder chronische aandoening.

Ongeveer **16% van de jongvolwassenen** met een chronische aandoening ziet weleens af van een **bezoek aan een arts** vanwege de kosten, tegenover **2%** van de volwassenen met een chronische aandoening en **3%** van de algemene volwassen bevolking.

Veel respondenten gaven in een open veld aan dat zij naast de uitgevraagde vormen van zorg ook afzien van **mondzorg** en **fysiotherapie** vanwege de kosten.

Over het onderzoek

In drie **Nivel panels** zijn vragen gesteld over het **afzien van zorg vanwege de kosten**.

Klik op het panel voor meer informatie

Consumentenpanel Gezondheidszorg

Dit panel bestaat uit ongeveer 10.000 personen van 18 jaar en ouder uit **de algemene bevolking**. In november 2025 ontving een steekproef van 1.500 panelleden representatief naar leeftijd en geslacht voor de algemene bevolking een online of schriftelijke vragenlijst. Respons 49%

Panel Samen Sterk

Dit panel (voorheen NPCG) bestaat uit ruim 3.500 **volwassenen (>18 jaar) met een chronische aandoening**. Leden krijgen een paar keer per jaar een schriftelijke of online vragenlijst. De cijfers over zorg mijden zijn afkomstig uit voorjaar 2024 en zijn voor de leden van 30 jaar en ouder. De panelleden konden de vragen online of schriftelijke invullen. Respons 70%

Panel Jong en Sterk

Dit panel bestaat uit ruim 300 **jongvolwassenen (18-30 jaar) met een chronische aandoening**. Zij ontvangen elke 2 weken een korte vragenlijst op hun telefoon. De cijfers zijn afkomstig uit november 2025 en gebaseerd op antwoorden van 160 jongvolwassenen. Respons 53%

De verschillen tussen de panels zijn niet getoetst op significantie

Uitgevraagde typen zorg

In de vragenlijsten zijn **drie typen zorg** uitgevraagd

Respondenten in de panels Samen Sterk en Jong & Sterk konden in een open veld nog andere typen zorg noemen.

Klik op het icoon waar u meer over wilt weten

Bezoek aan een arts

Is het in de afgelopen 12 maanden voorgekomen dat u een medisch probleem had, maar vanwege de kosten geen arts heeft bezocht?

Een medisch onderzoek of (na)behandeling

Is het in de afgelopen 12 maanden voorgekomen dat u vanwege de kosten afzag van een door de arts aanbevolen medisch onderzoek, behandeling of nabehandeling?

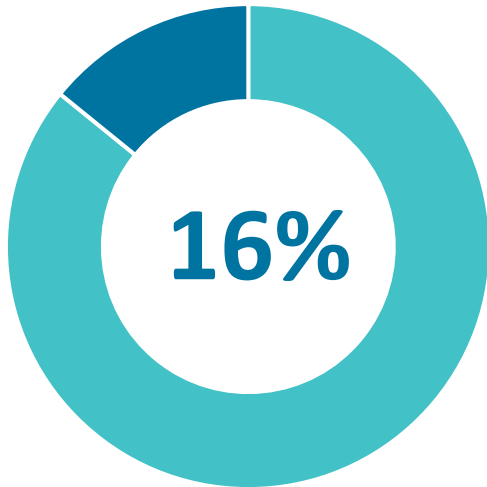
Medicatie

Heeft u in de afgelopen 12 maanden een recept voor medicijnen niet afgehaald of doseringen van medicijnen overgeslagen vanwege de kosten?

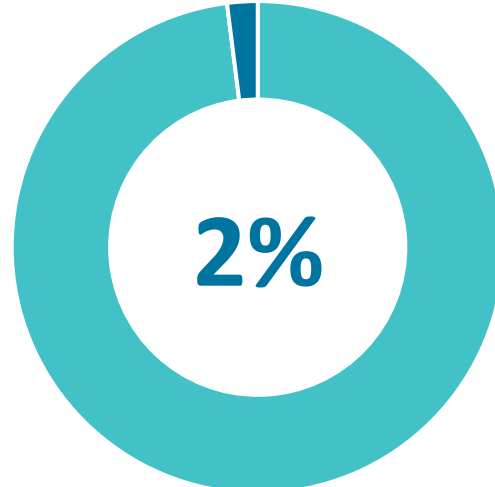
Hoeveel mensen zagen af van een bezoek aan een arts vanwege de kosten?

Jongvolwassenen met een chronische aandoening

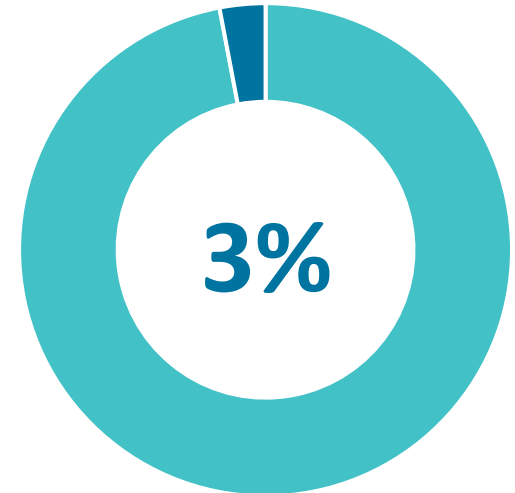
n=160

Volwassenen met een chronische aandoening

n=1391

Algemene volwassen bevolking

n=731

Panel Jong & Sterk is recent opgezet en wordt nog uitgebreid. Dit cijfer is een eerste indicatie, en ligt in lijn met eerder onderzoek waaruit blijkt dat jongeren vaker zorg mijden dan volwassenen

“Irritatie dat je door een chronische aandoening kosten maakt, die anderen niet hoeven te maken. Het voelt alsof ik gestraft word voor mijn ziekte en daarvoor moet betalen.”

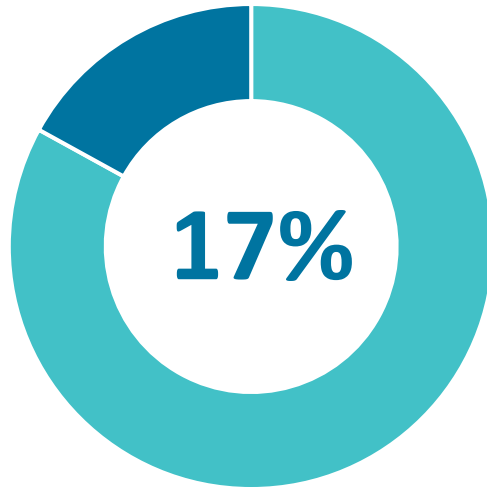
Volwassene met een chronische aandoening

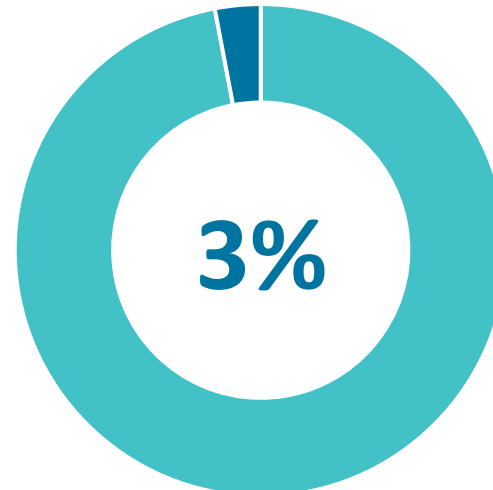
Hoeveel mensen zagen af van een medisch onderzoek, behandeling of nabehandeling vanwege de kosten?

Jongvolwassenen met een chronische aandoening

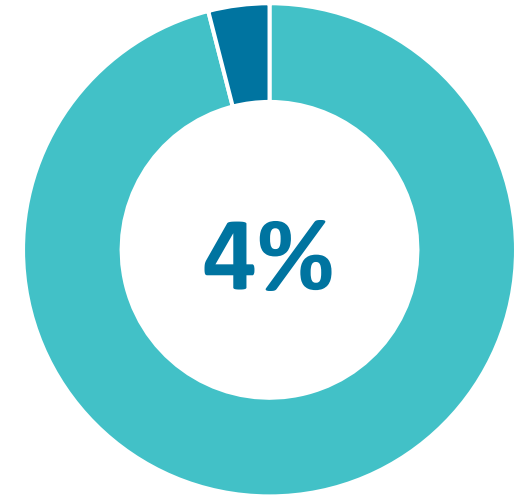
n=160

Volwassenen met een chronische aandoening

n=1379

Algemene volwassen bevolking

n=729

Panel Jong & Sterk is recent opgezet en wordt nog uitgebreid. Dit cijfer is een eerste indicatie, en ligt in lijn met eerder onderzoek waaruit blijkt dat jongeren vaker zorg mijden dan volwassenen

**“Vanwege mijn long-COVID
ben ik enorm veel geld kwijt
aan alternatieve of
experimentele medicijnen en
behandelingen. Hierdoor
blijft er onderaan de streep
weinig geld over”**

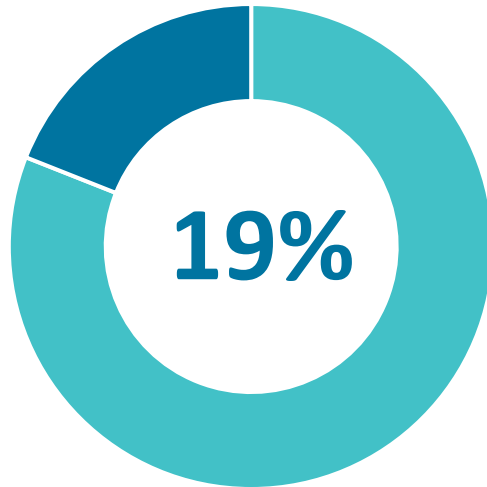
Jongvolwassene met een
chronische aandoening

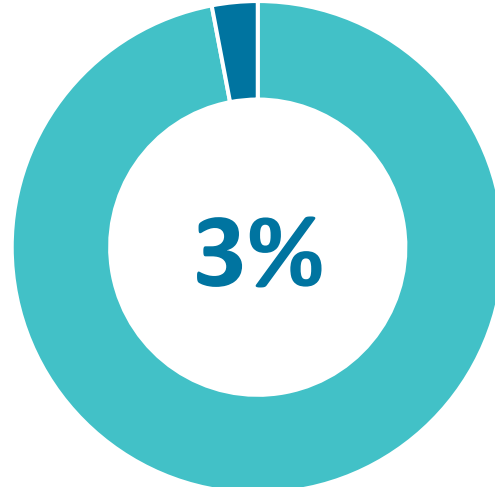
Hoeveel mensen haalde een recept voor medicijnen niet af of sloeg een dosering over vanwege de kosten?

Jongvolwassenen met een chronische aandoening

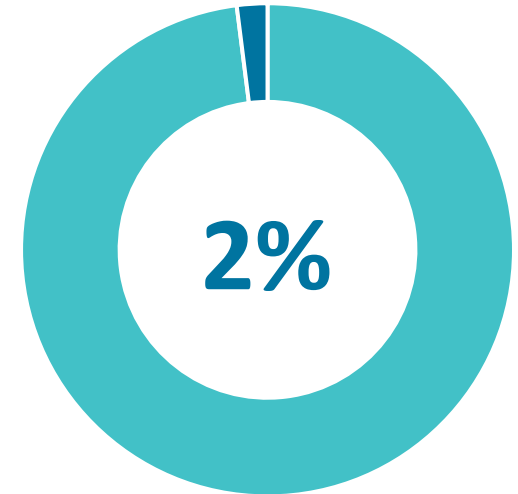
n=160

Volwassenen met een chronische aandoening

n=1378

Algemene volwassen bevolking

n=727

Panel Jong & Sterk is recent opgezet en wordt nog uitgebreid. Dit cijfer is een eerste indicatie, en ligt in lijn met eerder onderzoek waaruit blijkt dat jongeren vaker zorg mijden dan volwassenen

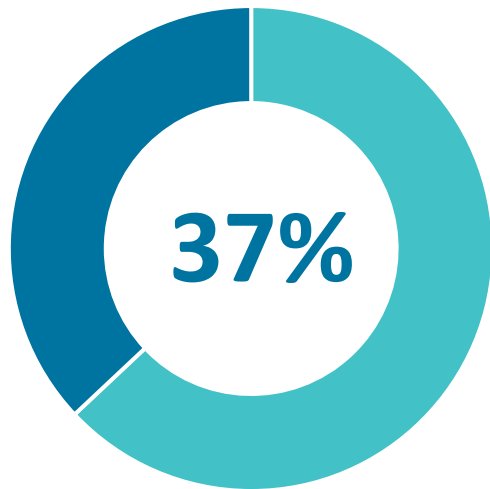

“Ik overweeg met bepaalde medicatie te stoppen i.v.m. eigen bijdrage. Terwijl het eigen risico al op is blijf je toch steeds betalen”

Volwassene met een chronische aandoening

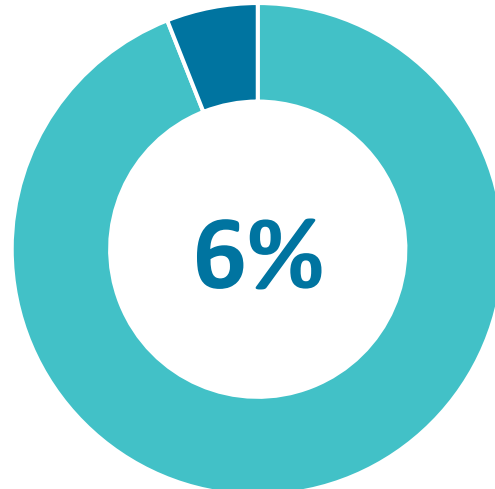
Hoeveel mensen zagen af van minimaal één van de drie genoemde vormen van zorg vanwege de kosten?

Jongvolwassenen met een chronische aandoening

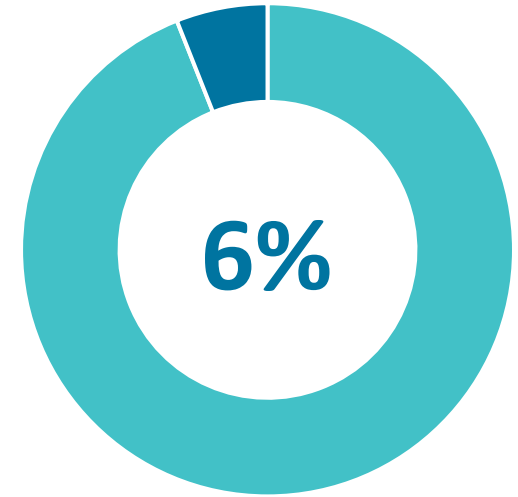
n=160

Volwassenen met een chronische aandoening

n=1517

Algemene volwassen bevolking

n=731

Panel Jong & Sterk is recent opgezet en wordt nog uitgebreid. Dit cijfer is een eerste indicatie, en ligt in lijn met eerder onderzoek waaruit blijkt dat jongeren vaker zorg mijden dan volwassenen

A dental professional wearing blue scrubs and gloves is working on a dental model. The professional is using a dental instrument to examine the model. The background is a blurred clinical setting.

In de open
tekstvelden gaven
veel respondenten
aan dat zij afzien van
mondzorg en
fysiotherapie
vanwege de kosten

**“Ik zou veel meer fysio
behandelingen nodig
hebben, maar laat dat
achterwege vanwege de
kosten. Ook de tandarts stel
ik daardoor eerder uit”**

Jongvolwassene met een
chronische aandoening

Meer weten?

Klik op de publicaties om meer te lezen

In 2025 geeft zes procent van de burgers aan afgezien te hebben van zorg

Kennisvraag: Kenmerken van mensen die afzien van zorg om financiële redenen

Ruim 1 op de 10 die fysiotherapie of mondzorg nodig heeft, mijdt dit door kosten

Toegankelijkheid van de zorg: Een perspectief van mensen met een chronische aandoening

Kennis voor betere zorg

Het Nivel levert kennis om de gezondheidszorg in Nederland beter te maken. Dat doen we met hoogwaardig, betrouwbaar en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar thema's met een groot maatschappelijk belang. 'Kennis voor betere zorg' is onze missie. Alle onderzoeken publiceert het Nivel openbaar. U vindt deze en alle andere Nivel-publicaties op onze website.

Kijk op onze website voor meer informatie over het Consumentenpanel Gezondheidszorg, panel Samen Sterk of panel Jong & Sterk.

NIVEL

Kennis voor betere zorg

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt: Zorgmijding vanwege kosten: cijfers onder de algemene volwassen bevolking en onder volwassenen en jongvolwassenen met een chronische aandoening. Willard, M., Meijer, M., Brabers, A., Menting, J., Schelven, F. van. Utrecht: Nivel. 2026.

030 272 97 00
nivel@nivel.nl
www.nivel.nl
Postbus 1568
3500 BN UTRECHT